

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ ІМЕНІ ПАВЛА ЧУБИНСЬКОГО»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

Сергеєнко О. М.

01 вересня 2023 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ДЕКОРАТИВНО - ХУДОЖНЄОФОРМЛЕННЯ ЗАХОДІВ**

Рівень вищої освіти

Галузь знань

Спеціальність

Перший (бакалаврський)

02 «Культура і мистецтво»

025 «Музичне мистецтво»

Статус дисципліни

Вибіркова

Київ - 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Декоративно-художнє оформлення заходів» для здобувачів вищої освіти галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 025 «Музичне мистецтво»

Розробник: **Азаренко Оксана Віталіївна** - викладач-методист вищої категорії, Член спілки театральних діячів України

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри «Мистецтво співу»

Протокол № 14 від « 23 » червня 2023 р.

Завідувач кафедри **Кочерга А.І.**

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри «Музичне мистецтво естради»

Протокол № 2 від 01 вересня 2023 р.

Завідувач кафедри **Карпенко-Боднарук Ж.Л.**

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри «Інструментальне виконавство» (за видами)

Протокол № 2 від 01 вересня 2023 р.

Завідувач кафедри **Ясько О.А.**

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ECTS – 3	Рік підготовки: 3 - й	
Загальна кількість годин – 90	90	90
Кількість модулів – 1 Змістових модулів – 2	Семестр:	
Для денної форми навчання.	6 – й.	6 - й
Аудиторних тижневих годин:	Лекції:	
6 - й семестр – 16 x 2 = 32 години.	16	7
Самостійної роботи студента – 58 годин.	Практичні :	
	16	3
Для заочної форми навчання.		
Аудиторних годин:		
6 - й семестр – 10 годин.		
Самостійної роботи студента – 80 годин.		
Вид підсумкового контролю:	Індивідуальні:	
практичний показ творчої роботи.	-	-
Форма підсумкового контролю б- й семестр - залік.	Самостійна робота:	
	58	80

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни: Метою викладання дисципліни «Декоративно-художнє оформлення заходів» є формування навичок композиційного вирішення простору сцени при проведенні різноманітних творчих заходів, технічного та декоративно-художнього їх оформлення.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є принципи композиційного вирішення, технічного та художнього оформлення сцени для проведення театралізованих заходів різних форм.

Вивчення дисципліни «Декоративно-художнє оформлення заходів» сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких **компетентностей:**

Загальні компетентності:

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК 11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконаних робіт. ЗК 15.

Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК 12. Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.

СК 13. Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.

Завдання дисципліни: формування базових знань з технології художнього оформлення свят і театралізованих заходів з використанням технічного, освітлювального, проекційного обладнання сцени; формування навичок створення декоративно-художнього оформлення творчих заходів.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Вивчення навчальної дисципліни «Декоративно-художнє оформлення заходів» забезпечує досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.	ПРН 15
Демонструвати аргументовані знання з особливостей музичних стилів різних епох.	ПРН 17

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Декоративно-художнє оформлення заходів»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.	ПРН 15
Демонструвати аргументовані знання з особливостей музичних стилів різних епох.	ПРН 17

Після опанування навчальної дисципліни «Декоративно-художнє оформлення заходів» студенти повинні:

знати:

- типи сцен, їх різновиди;
- обладнання сучасної сцени-коробки;
- прийоми застосування технічного, освітлювального та проекційного обладнання сучасної сцени;
- правила техніки безпеки на сцені;
- роль декоративно-художнього оформлення у підготовці театралізованих заходів;
- види композиційного вирішення простору сцени;

- способи виготовлення та трансформації сценічного костюма;
- способи художньої обробки тканин та прийоми імітації матеріалів;
- прийоми виготовлення бутафорії, реквізиту (в залежності від стилю і культурно-історичного напрямку).

вміти:

- користуватися технічним обладнанням сцени;
- створити партитуру художнього освітлення заходу;
- виготовити макет декоративно-художнього оформлення заходу;
- виготовити ескіз костюма.

Мати навички soft skills:

- навички самоорганізації;
- презентаційні навички;
- здатність оволодівати сучасною інформацією;
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

4. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

4.1. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- експрес-опитування;
- презентації виконаних творчих робіт;
- практичні завдання;
- перевірка конспекту лекцій;
- диференційований залік.

4.2. Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми контролю знань студентів:

- поточний;
- підсумковий модульний;
- семестровий підсумковий (залік).

Оцінювання знань студентів здійснюється за 100 – бальною шкалою та шкалою ECTS – А (90 - 100), В (82 - 89), С (75 - 81), D (64 - 74), Е (60 - 63), FХ (35 - 59), F (1 - 34), яка переводиться в національну (чотирибальна:

5 – відмінно, 4 - добре, 3 - задовільно, 2 – незадовільно).

Поточний контроль проводиться на кожному занятті за результатами виконання завдань аудиторної і самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) та набутих практичних навичок під час відпрацювання практичних творчих завдань.

Критерії поточного оцінювання знань студентів

Теоретичний матеріал тем, практичні завдання.	Критерії оцінювання
5	Студент систематично і відмінно виконує завдання аудиторної та самостійної роботи. Бере активну участь у вирішенні практичних завдань, ставиться до них відповідально. Повністю володіє теоретичним матеріалом теми. Вміє творчо застосовувати набуті знання при виконанні всіх видів практичної роботи. Конспект в повному обсязі. Працює з основною та додатковою літературою.
4	Студент систематично, на достатньому рівні виконує завдання аудиторної та самостійної роботи. Бере активну участь в вирішенні практичних завдань. Володіє теоретичним матеріалом теми. Намагається творчо застосовувати набуті знання при виконанні всіх видів практичної роботи. Конспект в повному обсязі. Працює з основною літературою.
3 Мінімальний поріг оцінювання	Студент систематично виконує завдання аудиторної та самостійної роботи. Бере участь у вирішенні практичних завдань. В загальному володіє теоретичним матеріалом теми, але у відповідях на запитання робить помилки. Намагається творчо застосовувати набуті знання при виконанні всіх видів практичних завдань. В конспекті відсутній розгляд 2-3-теоретичних питань. Іноді працює літературою основною).
2	Студент несистематично, на посередньому рівні виконує завдання аудиторної та самостійної роботи. Бере участь у вирішенні практичних завдань, але виконує їх з помилками. Володіє теоретичним матеріалом теми фрагментарно. Має половину конспекту. Іноді працює з літературою.
1	Студент несистематично, на низькому рівні виконує завдання аудиторної та самостійної роботи. Бере участь у вирішенні практичних завдань, але виконує їх формально та з великою кількістю помилок. Володіє теоретичним матеріалом окремих тем фрагментарно. Не працює з літературою. Має половину конспекту.
0	Студент епізодично, на низькому рівні виконує завдання аудиторної та самостійної роботи (не відвідує більшості занять без поважних причин). Обсяг практичних завдань виконано фрагментарно. Відсутній конспект лекцій.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

В таблицях вказана максимальна кількість балів, яку може отримати студент за різні види завдань.

Денна та заочна форма навчання.

Модуль 1										
	Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2			Разом за темами	Залік	Всього
	Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7			
Аудиторні заняття	5	5	5	5	5	5	5	35	30	
Самостійна робота студента	5	5	5	5	5	5	5	35		
Сума балів								70	30	100

Т 1, Т 2 ... Т 7 – теми дисципліни.

Критерії модульного (семестрового) оцінювання знань студентів
(практичний показ творчої роботи – залік). Максимальна кількість балів за залік.

Залік. Практичний показ творчої роботи	Критерії оцінювання
27 – 30	Студент повністю, на відмінному рівні володіє пройденим теоретичним матеріалом і творчо застосовує набуті знання при виконанні практичного завдання. Виконання практичного завдання, на високому рівні. Може припустити 1-2 неточності.
23 – 26	Студент повністю володіє пройденим теоретичним матеріалом. Намагається творчо ставитись до виконання практичних завдань, та виконує їх на достатньому рівні. Може припустити 2 - 3 помилки.
18 – 22 18 Мінімальний поріг оцінювання	Студент володіє майже всім пройденим теоретичним матеріалом, але не ставиться творчо до виконання практичного завдання та виконує його за шаблоном і на посередньому рівні. Може припустити 3- 4 помилки.

12 - 17	Студент поверхово та фрагментарно володіє пройденим теоретичним матеріалом. Студент ставиться до виконання практичного завдання формально. Робота виконана на низькому рівні. Може припустити 5-6 помилок.
1 - 11	Студент слабо орієнтується у теоретичних питаннях, не має достатньо знань для виконання практичного завдання. Робота виконана на незадовільному рівні з великою кількістю помилок.
0	Студент не виконав завдання.

Підсумковий бал з навчальної дисципліни

Підсумковий бал з навчальної дисципліни є сумою балів, одержаних за поточний, семестровий (модульний) контроль (залік) з подальшим переведенням в національну бальну шкалу.

Сума балів за всі види навчальної діяльності за модуль	Оцінка за національною шкалою	Шкала ECTS
90-100	5 Відмінно	A
82-89	4 Добре	B
74-81		C
64-73	3 Задовільно	D
60-63		E
35-59	2 Незадовільно	FX Для одержання кредиту потрібне доопрацювання.
0-34		F Необхідне повторне вивчення дисципліни

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Техніка сцени. Технічне, освітлювальне та проєкційне обладнання сцени.

Тема 1. Предмет та завдання дисципліни. Роль техніки сцени у здійсненні постановок творчих заходів. Основи техніки безпеки роботи на сцені. Основні історичні етапи розвитку сцени.

Мета та завдання дисципліни. Техніка сцени, її складові. Значення оснащення сцени для якісної постановки театралізованих заходів.

«Правила охорони праці для працівників театрів і концертних залів», наказ № 210

від 25.12.2009 Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду – директивний документ з техніки безпеки на сцені. Вимоги безпечної експлуатації сценічного комплексу. Вимоги безпечної експлуатації електроустановок.

Обладнання сцени античного театру. Сценічні принципи і машинерія середньовічного театру. Рельєфно-перспективна сцена класичного театру Відродження. Кулісна сцена та глибинна сцена XVII - XVIII ст., її технічні можливості. Архітектура театральної сцени-коробки XIX–XX ст., її технічне оснащення.

Тема 2. Типи сцени. Сучасна сцена-коробка, її елементи, технічне оснащення.

Два принципи розміщення акторів і глядачів відносно один до одного: осьовий і центровий. Класифікація типів сцени за формою театрального простору (глядацький зал і сцена): сцена-коробка, просторова сцена, кільцева сцена, симультанна сцена.

Сцена-коробка – найпоширеніший тип сцени, основні її частини. Нижня сцена – трюм, його призначення. Планшет – основна частина сцени-коробки, його елементи. «Плани» сцени. Види планшетів: нерухомий, рухомий, їх будова. Люки-провали, їх будова і призначення.

Верхнє обладнання сцени-коробки, його частини. Накатні фурки, їх будова.

Тема 3. Одяг сцени. Малогабаритна сцена.

Обов'язкові елементи одягу сцени. Різновиди театральних завіс: антрактова, інтермедійна, світлова, їх призначення. Типи театральних завіс за способом розкриття. Панорами і горизонти як елементи декораційного оформлення сцени. Поняття малогабаритної сцени в умовах необладнаного приміщення. Одяг сцени. Тимчасова відкрита збірно-розбірна сцена, її призначення. Одяг сцени, розміщення освітлювальних приладів. Подіум як прийом збільшення площі сцени.

Тема 4. Освітлювальне та проєкційне обладнання сцени, його застосування. Світлові ефекти та імітація в художньому оформленні театралізованих заходів.

Світлове обладнання сцени, його класифікація. Види приладів за спрямуванням світла, їх призначення. Верхнє освітлення, бокове освітлення, виносне освітлення. Переносні апарати. Управління світлом на сцені з кімнати світлотехнічного комплексу. Сценічні світлопроєкційні апарати. Комп'ютерна проєкція як засіб світлопроєкційного оформлення заходу. Лазерна сценографія - сучасний унікальний інструмент створення сценічних художніх образів. Створення комп'ютерної проєкції фото, текстів, малюнків на екрані сцени актової зали училища.

Поняття про сценічний світловий ефект. Види сценічних ефектів, способи їх створення. Значення світлових ефектів та прийомів для художнього оформлення театралізованих заходів. Поняття про імітацію. Значення імітації для художнього оформлення театралізованих заходів.

Тінь як один із засобів художньої виразності. Тінь як допоміжний засіб художнього оформлення театралізованого заходу. Рухома тіньова фігура, її створення. Прийоми створення на сцені тіньової проекції.

Партитура художнього освітлення театралізованого заходу.

Поняття партитури художнього освітлення театралізованого заходу. Світлова партитура як обов'язкова умова проведення театралізованого заходу. Вимоги до світлової партитури. Схема світлової партитури театралізованого заходу. Роль світлової партитури в якісному проведенні театралізованого заходу.

Змістовий модуль 2. Практичні рішення в декоративно - художньому оформленні заходів.

Тема 5. Роль декоративно-художнього оформлення в постановці творчих заходів. Основні поняття кольорознавства.

Завдання художника видовищно-театралізованого заходу. Взаємодія режисера і художника.

Основи композиції. Поняття «композиція». Основні закони композиції.

Різновиди композицій та композиційних співвідношень.

Виготовлення м'якого та твердого декоративного оформлення сцени.

Характеристика м'яких декорацій. Основні елементи твердого декоративного оформлення. Маркування і кріплення декорацій. Театральні меблі.

Колір. Характеристика кольору. Кольорові гармонії. Колір в інтер'єрі.

Перспектива. Поняття про перспективу. Закони перспективи.

Тема 6. Макет і підмакетник.

Роль макета в підготовці заходу. Види макетів. Призначення макетів.

Тема 7. Костюм.

Завдання сценічного костюма. Художні особливості. Виготовлення костюма. Етапи роботи над створенням елементів сценічного костюма. Прийоми трансформації костюма.

5.2. Структура навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Всього годин	В тому числі		
		Аудиторні заняття		Самостійна робота студента
	Лекції	Практичні		
Модуль 1.				
Змістовий модуль 1. Техніка сцени. Технічне, освітлювальне та проекційне обладнання сцени.				
Тема 1. Предмет та завдання дисципліни. Роль техніки	12	4	-	

сцени у здійсненні постановок творчих заходів. Основи техніки безпеки роботи на сцені. Основні історичні етапи розвитку сцени.				
Тема 2. Типи сцени. Сучасна сцена-коробка, її елементи, технічне оснащення.	12	2	2	
Тема 3. Одяг сцени. Малогабаритна сцена.	12	2	2	
Тема 4. Освітлювальне та проєкційне обладнання сцени, його застосування. Світлові ефекти та імітація в художньому оформленні театралізованих заходів	14	2	4	
Разом за змістовим модулем 1:	50	10	8	32
Змістовий модуль 2. Практичні рішення в декоративно - художньому оформленні заходів.				
Тема 5. Роль декоративно-художнього оформлення в постановці творчих заходів. Основні поняття кольорознавства.	12	2	2	8
Тема 6. Макет і підмакетник.	16	2	4	10
Тема 7. Костюм.	12	2	2	8
Разом за змістовим модулем 2:	40	6	8	26
Разом за Модулем 1:	90	16	16	58
Усього:	90	16	16	58
		32		

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Всього годин	В тому числі		
		Лекції	Практичні	Самостійна робота студента
Модуль 1.				
Змістовий модуль 1. Техніка сцени. Технічне, освітлювальне та проєкційне обладнання сцени.				
Тема 1. Предмет та завдання дисципліни. Роль техніки сцени у здійсненні постановок творчих заходів. Основи техніки безпеки роботи на сцені. Основні історичні етапи розвитку сцени.	12	1	-	11
Тема 2. Типи сцени. Сучасна сцена-коробка, її елементи, технічне оснащення.	12	1		11
Тема 3. Одяг сцени. Малогабаритна сцена.	12	1		11

Тема 4. Освітлювальне та проєкційне обладнання сцени, його застосування. Світлові ефекти та імітація в художньому оформленні театралізованих заходів.	14	1	1	12
Разом за змістовим модулем 1:	50	4	1	45
Змістовий модуль 2. Практичні рішення в декоративно - художньому оформленні заходів.				
Тема 5. Роль декоративно-художнього оформлення в постановці творчих заходів. Основні поняття кольорознавства.	12	1	1	10
Тема 6. Макет і підмакетник.	16	1	1	14
Тема 7. Костюм.	12	1		11
Разом за змістовим модулем 2:	40	3	2	35
Разом за Модулем 1:	90	7	3	80
Усього:	90	7	3	80
		10		

5. САМОСТІЙНА РОБОТА

5.1. Самостійна робота (денна форма)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Предмет та завдання дисципліни. Роль техніки сцени у здійсненні постановок творчих заходів. Основи техніки безпеки роботи на сцені. Основні історичні етапи розвитку сцени.	8
2.	Тема 2. Типи сцени. Сучасна сцена-коробка, її елементи, технічне оснащення.	8
3.	Тема 3. Одяг сцени. Малогабаритна сцена.	8
4.	Тема 4. Освітлювальне та проєкційне обладнання сцени, його застосування. Світлові ефекти та імітація в художньому оформленні театралізованих заходів.	8
5.	Тема 5. Роль декоративно-художнього оформлення в постановці творчих заходів. Основні поняття кольорознавства.	8
6.	Тема 6. Макет і підмакетник.	10
7.	Тема 7. Костюм.	8
	Разом:	58

5.2. Самостійна робота (заочна форма)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
-------	------------	-----------------

1.	Тема 1. Предмет та завдання дисципліни. Роль техніки сцени у здійсненні постановок творчих заходів. Основи техніки безпеки роботи на сцені. Основні історичні етапи розвитку сцени.	11
2.	Тема 2. Типи сцени. Сучасна сцена-коробка, її елементи, технічне оснащення.	11
3.	Тема 3. Одяг сцени. Малогабаритна сцена.	11
4.	Тема 4. Освітлювальне та проєкційне обладнання сцени, його застосування. Світлові ефекти та імітація в художньому оформленні театралізованих заходів.	12
5.	Тема 5. Роль декоративно-художнього оформлення в постановці творчих заходів. Основні поняття кольорознавства.	10
6.	Тема 6. Макет і підмакетник.	14
7.	Тема 7. Костюм.	11
	Разом:	80

6. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

6.1. Методичні рекомендації до організації самостійної роботи.

Самостійна робота студента передбачає осмислення, узагальнення теоретичного матеріалу, відвідування театрів, вистав, концертів. У процесі вивчення дисципліни важливо постійно створювати умови для практичного засвоєння знань студентами. Для цього рекомендується, щоб студенти знайомились з технікою, освітлювальним та проєкційним обладнанням сцени театру, кіноконцертного залу, будинку культури тощо. Широкі можливості для цього надають інформаційні ресурси.

Студент готується до колективного обговорення якості декоративно-художнього оформлення театралізованих заходів, які проводяться в навчальному закладі, в місті тощо. Це сприяє формуванню навичок просторового бачення, розвитку творчості студентів, навичок аналізу та закріплює отримані знання.

6.2. Методичні рекомендації до організації модульного контролю.

Модульний (семестровий) контроль - залік передбачає перевірку рівня знань та практичних навичок студентів за темами дисципліни, а саме – підготовку практичної роботи. Студенти готують авторську практичну роботу - ескіз, описання плановості ескізу, мізансцен ескізу, представляють макет оформлення сцени.

7. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ

1. Лекція.
2. Бесіда.
3. Історичний.

4. Пояснювально-ілюстративний.
5. Проблемно-пошуковий.
6. Наочний.
7. Практичний.
8. Творчий.

8. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Вивчення навчальної дисципліни передбачає використання LMS Moodle інтегрованої комп'ютерної системи закладу вищої освіти, сценічного обладнання.

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

9.1. Основна література.

1. Петрицький А. Театральні строї та декорації. Упоряд. Т. Лозинський, Т. Руденко / Анатоль Петрицький. – Київ – Львів. : Музей театрального, музичного та кіномистецтва України, Інститут колекціонерства українських мистецьких пам'яток при НТШ, 2012.
2. Пігель Ю. Сценічний костюм львівських театрів кінця 20 – початку 21 століття/ Юлія Пігель. – Львів, «АЗ – АРТ», 2008.
3. Шарварко Б. Г. Режисура театралізованого масового дійства : навч.- метод. посібник / Б. Г. Шарварко. – К. : ДАКККіМ, 2004.
4. Юдова – Романова К. В. Технічні засоби оформлення сценічного простору : навчальний посібник. Вісник КНУКіМ. Серія «Сценічне мистецтво», грудень 2019.
5. Ямаш Ю. Побудова давньої української сцени // Галицька брама, листопад 1995, № 8. – С. 4.

9.2. Допоміжна література.

1. Зайцев В. П. Режисура естради та масових видовищ: навчальний посібник / В. П. Зайцев. – К : Дакор, 2006. – 252 с.
2. Кириченко М. А., Кириченко І. М. Основи образотворчої граматики: навчальний посібник. – К. : Вища школа, 2002. – 190 с.
3. Ковальчук О. Сценографічна практика у просторі 20 століття. Київські реалії / Олена Ковальчук. – К. : Фенікс, 2019.
4. Сценографія. Пошуки власної естетики 1920-2020. Упор. А. Александрович-Дочевський. – К. : Антіквар, 2019.

9.3. Інформаційні ресурси в мережі Інтернет:

1. https://www.youtube.com/watch?v=9_SDvSZEYIY
2. <https://www.youtube.com/watch?v=eB0Un959uXg>
3. <https://www.youtube.com/watch?v=fpS3z9QPbu4>
4. <https://www.youtube.com/watch?v=s6ytoEPV4AE>